

Sygn. akt VI ACa 1757/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Agata Zając (sp.)

Sędzia SA Aldona Wapińska

Sędzia SO (del.) Mariusz Łodko

Protokolant sekr. sąd. Lidia Ronkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2014 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. Sp. k. w W.

przeciwko Teatrowi (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 2 lipca 2013 r. sygn. akt XX GC 859/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że powództwo oddala i zasądza od (...) Sp. z o.o. Sp. k. w W. na rzecz Teatru (...) w W. kwotę 7 217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od (...) Sp. z o.o. Sp. k. w W. na rzecz Teatru (...) w W. kwotę 16 329 (szesnaście tysięcy trzysta dwadzieścia dziewięć) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1757/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 października 2011 r. (...) sp. z o.o. Sp.k. w W. wniosła o zasądzenie od pozwanego Teatru (...) w W. kwot:

- 61 603,32 zł z odsetkami od 29 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty

- 55 340,16 zł z odsetkami od 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty

- 54 452,10 zł z odsetkami od 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty

- 24 415,50 zł z odsetkami od 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty

- 22 755 zł z odsetkami od 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty

Powód wskazał, że na podstawie korespondencji mailowej pomiędzy Ł. F. działającym w imieniu i na rzecz powoda a K. K. (1) – kierownikiem działu (...) pozwanego, powód zrealizował na rzecz pozwanego zamówienie dotyczące druku materiałów promocyjnych oraz siatek reklamowych promujących spektakle wystawiane w Teatrze (...) i ich ekspozycję na elewacjach budynków w K. i W..

Powód wystawił faktury na kwoty objęte pozwem z terminami płatności 28 stycznia i 22 stycznia 2011 r.

Pozwany odmówił płatności powołując się na brak umocowania K. K. (1) do działania w imieniu Teatru (...).

W dniu 31 października 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwany wniósł sprzeciw podnosząc, że zakres obowiązków K. K. (1) obejmował przygotowanie, negocjowanie i monitorowanie wykonania umów ze sponsorami, patronami medialnymi, partnerami i kontrahentami Teatru, bez uprawnienia do zawierania umów cywilnoprawnych i zaciągania zobowiązań, wszystkie pełnomocnictwa udzielone przez Dyrektora Teatru podlegają ujawnieniu w rejestrze instytucji kultury, pozwany podlega ustawie prawo zamówień publicznych, zaś zawarcie umów na które powołuje się powódka nie podlega dyspozycji art. 97 k.c.

W odpowiedzi na sprzeciw powódka wskazała, że podmiot powiązany kapitałowo i osobowo z powódką – (...) sp. z o.o. – realizował na rzecz pozwanego tożsame usługi, opierane na tej samej procedurze, tj. w oparciu o zamówienia składane przez K. K. (1), należności zostały przez pozwanego zapłacone i nie były nigdy kwestionowane. Pozwany musiał mieć świadomość oraz informacje o usługach świadczonych przez powoda na zlecenie K. K. (1) i jej działania akceptował Strony pozostawały w stałych stosunkach gospodarczych a o ich współpracy świadczy ilość, powtarzalność i częstotliwość zleceń składanych przez pozwanego.

Wyrokiem z 2 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 218 567 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 61 603,32 zł od 29 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty, od kwoty 55 340,16 zł od dnia 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty, od kwoty 54 452,10 zł od dnia 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty, od kwoty 24 415,50 zł od dnia 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty i od kwoty 22 755 zł od dnia 22 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty, a także kwotę 18 146 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd Okręgowy dokonał następujących ustaleń faktycznych:

Powodowa Spółka pozostawała z pozwanym w stosunkach gospodarczych, świadcząc na jego rzecz różne usługi reklamowe, współpraca była regularna na przestrzeni kilku lat, powódka oferowała korzystne warunki w porównaniu z innymi firmami.

Celem zlecenia kampanii pozwany w osobie kierownika działu marketingu prowadził negocjacje telefoniczne i mailowe, sposób prowadzenia negocjacji między stronami był stały od 2007 r. Każda propozycja przygotowana ostatecznie w wyniku negocjacji przez kierownika działu marketingu była akceptowana przez dyrektora i to było podstawą do wizualizacji reklamy, którą akceptował dyrektor teatru. Kampania reklamowa nie mogła być wykonana bez zgody dyrektora teatru.

Do każdego wystawianego przedstawienia pozwany realizował kampanie reklamowe, za tym szły umowy i zamówienia.

Powódka prowadziła w ramach współpracy kampanię (...), co do której pozwany nie miał zastrzeżeń.

Usługi zostały wykonane przez powódkę.

Za wykonane usługi powódka wystawiła faktury na podstawie informacji mailowych od pozwanego i Prezesa Zarządu.

Pozwany zapłacił za część faktur, za część nie zapłacił i zwrócił się do powódki o wyzerowanie niezapłaconych faktur za 2010 r. i zafakturowanie ich w 2011 r. wobec braku dostatecznych środków finansowych. W tym celu odbyło się spotkanie w siedzibie powódki z udziałem obu księgowych stron oraz kierownika działu marketingu pozwanego.

Wobec zmiany formy spółki powodowej i przekształcenia jej w spółkę komandytową od stycznia 2011 r. faktury zostały wystawione w imieniu spółki komandytowej, która przejęła wierzytelności spółki z o.o.

Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 103 k.c. wskazując, iż nie jest sporne, że K. K. (1) nie była uprawniona do zawierania umów w imieniu pozwanego, negocjowała jedynie warunki umowy uzyskując następnie akceptację dyrektora.

Sąd Okręgowy uznał, że przez czynności dokonane pozwany potwierdził fakt wykonania usługi, co zresztą było powszechnie wiadome.

Pozwany nie mógł nie zauważyć billboardów, a skoro pozwany nie kwestionuje wykonania reklamy, a zeznania świadków potwierdzają, że pozwany regulował wcześniej należności wobec powoda, brak zapłaty za sporne należności wynikał z kondycji finansowej pozwanego.

W ocenie Sądu Okręgowego obowiązek przestrzegania wewnętrznej procedury obowiązującej u pozwanego nie może obciążać powódki.

Powódki nie może również obciążać fakt, iż pozwany, jako podmiot podlegający ustawie pzp, działał w sprzeczności z jej przepisami, i nie powoduje to nieważności zobowiązań pozwanego wobec powoda z tytułu wykonanych czynności.

W ocenie Sądu Okręgowego, jeśliby przyjąć, że K. K. (1) nie była umocowana do wykonywania omawianych czynności, pozwany powinien niezwłocznie po powzięciu wiadomości o dokonanym zamówieniu powiadomić kontrahenta o zaistniałej sytuacji, pozwany jednak, aż do spornego zamówienia, nie kwestionował trybu zawierania przez strony umowy o świadczenie usług reklamowych.

Kolejnym argumentem przemawiającym za tym, że w imieniu pozwanego to K. K. (1) dokonywała zamówień usług reklamowych jest w zdaniem Sądu Okręgowego fakt, iż składała ona zamówienia na firmowym papierze pozwanego, a co mogło utwierdzać powódkę w skuteczności zawartej umowy.

Sąd Okręgowy uznał, że strony łączyła umowa zawarta per facta concludentia.

Przy niespornym wykonaniu usługi przez powódkę, brak zapłaty przez pozwanego byłby nadużyciem prawa podmiotowego, co zgodnie z art. 5 k.c. nie podlega ochronie.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości i podnosząc zarzuty:

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę dowodów, przekraczającą granice swobodnej oceny oraz przeprowadzoną w braku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych co do pozostawania przez strony w stałych stosunkach gospodarczych, zrealizowania na rzecz pozwanego spornych usług reklamowych, braku zapłaty za sporne należności wynikającego z kondycji finansowej, faktu płacenia przez pozwanego powodowej Spółce za realizację usług reklamowych, zaakceptowania przez pozwanego realizacji tych usług przez czynności dokonane, a także nabycia przez powódkę wierzytelności, która mogła przysługiwać wobec pozwanego osobie trzeciej – (...) sp. z o.o.; powyższe błędy w ustaleniach faktycznych zdaniem skarżącego doprowadziły Sąd Okręgowy do błędnego uznania, że strony w sposób dorozumiany zawarły umowę o świadczenie usług reklamowych, a żądanie zapłaty wynagrodzenia za usługi zrealizowane na podstawie tej umowy jest uzasadnione, a także że powodowej Spółce należy się wynagrodzenie za usługi reklamowe, które mogły być świadczone przez (...) sp. z o.o.;

- naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia, które jest wewnętrznie sprzeczne w części wyjaśniającej podstawę faktyczną;

- naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do 3 maja 2012 r.) w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanej w zakresie dowodu z zeznań wskazanych świadków oraz zeznań stron;

- naruszenia art. 60 k.c. w zw. z art. 103 § 1 k.c. przez błędne zastosowanie i uznanie, że brak sprzeciwu ze strony pozwanej wobec instalacji reklamy przez powoda oznaczał dorozumiane zatwierdzenie umowy zawartej bez umocowania przez działającą w imieniu pozwanego K. K. (1);

- art. 60 k.c. w zw. z art. 103 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię i art. 139 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. prawo zamówień publicznych przez jego niezastosowanie i uznanie, że umowa o świadczenie usług reklamowych, na podstawie której w okresie jednego miesiąca miały zostać spełnione przez powoda świadczenia o wartości 218 567 zł zawarta przez osobę nie mającą umocowania, mogła zostać zatwierdzona w sposób dorozumiany w sytuacji, w której przepisy prawa zamówień publicznych wymagają, aby tego rodzaju umowa została zawarta w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę wyroku w całości przez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Na podstawie art. 380 k.p.c., na wypadek, gdyby Sąd Apelacyjny uznał, że zgromadzony w sprawie materiał jest niewystarczający do wydania wyroku reformatoryjnego i oddalenia powództwa, skarżący wniósł o ponowne rozpoznanie i uwzględnienie wniosków dowodowych pozwanego.

Powodowa Spółka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie.

Za zasadne Sąd Apelacyjny uznał zarzuty apelacji odnoszące się do oddalenia zgłoszonych przez pozwanego wniosków dowodowych. Skarżący złożył zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c., nie ulega zaś wątpliwości, że wnioski te dotyczyły okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, które nie zostały uwzględnione w ramach dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych.

Na podstawie zeznań świadków M. B. i B. I. oraz zeznań przesłuchanych za stronę powodową Ł. F. – prezesa Spółki i K. K. (2) – dyrektora Teatru (...), a także dowodów przeprowadzonych w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, Sąd Apelacyjny dokonał następujących ustaleń faktycznych:

W 2010 r. spółka (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wykonywała na rzecz Teatru (...) w W. usługi obejmujące druk materiałów reklamowych. W ramach współpracy zakres świadczonych usług i cena były uzgadniane w drodze korespondencji mailowej przez przedstawicieli Spółki z K. K. (1), zatrudnioną u pozwanego na stanowisku kierownika działu (...), która następnie przedstawiała propozycję do zaopiniowania specjalście do spraw zamówień publicznych, radcy prawnemu i księgowej oraz dyrektorowi Teatru. K. K. (1) nie była upoważniona do zawierania umów i zaciągania zobowiązań w imieniu Teatru (...). Wystawione przez (...) sp. z o.o. w 2010 r. faktury były realizowane przez pozwanego.

(...) sp. z o.o. spółka komandytowa została wpisana do KRS w dniu 21 stycznia 2010 r., komplementariuszem Spółki jest (...) sp. z o.o., w której funkcję prezesa zarządu pełni Ł. F..

W grudniu 2010 r. i na początku 2011 r. Ł. F. i J. G. prowadzili z K. K. (1) korespondencję dotyczącą świadczenia usług reklamowych w zakresie promocji spektakli (...) i (...).

Korespondencja wychodząca od K. K. (1) kierowana była na adres mailowy (...) i z takiego adresu przychodziły odpowiedzi, w których wskazywana była zarówno (...) sp. z o.o. (k. 27), jak i (...) sp. z o.o. sp.k. (k. 30).

K. K. (1) podpisała sporządzone w dniu 2 grudnia 2010 r. i opatrzone nagłówkiem Teatru (...) ze wskazaniem nazwiska Dyrektora Naczelnego W. K. „zamówienie” dotyczące druku siatki wielkoformatowej w celu ekspozycji materiałów do spektaklu (...) na powierzchni w K. przy ul. (...) w styczniu, wskazana została kwota za usługę 50 084 zł netto z prośbą o wystawienie faktury po realizacji zamówienia z terminem płatności na 15 lutego 2011 r., z treści pisma nie wynika, do kogo kierowane jest zamówienie (k. 33 akt).

W dniu 10 grudnia 2010 r. K. K. (1) podpisała, opatrzone nagłówkiem Teatru (...) ze wskazaniem nazwiska Dyrektora Naczelnego W. K. „zamówienie” dotyczące druku siatki wielkoformatowej w celu ekspozycji materiałów do spektaklu (...) na powierzchni w W. przy (...), wskazana została kwota za usługę 44 270 zł netto, z prośbą o wystawienie faktury po realizacji zamówienia z terminem płatności na 15 lutego 2011 r., z treści pisma nie wynika, do kogo kierowane jest zamówienie (k. 34 akt).

O tych rozmowach i dokonanych uzgodnieniach oraz treści pism nie został powiadomiony nikt z kierownictwa Teatru (...).

Powód, wskazując na wykonanie na rzecz pozwanego usług zgodnie z zawartą umową, wystawił w dniach 14 i 17 stycznia 2011 r. faktury:

- nr (...) na kwotę 61 603,32 zł, z terminem płatności do 28 stycznia 2011 r.,
- nr (...) na kwotę 55 340,16 zł z terminem płatności do 21 stycznia 2011 r.,
- nr (...) na kwotę 54 452,10 zł z terminem płatności do 21 stycznia 2011 r.,
- nr (...) na kwotę 21 415,50 zł z terminem płatności do 21 stycznia 2011 r.,
- nr (...) na kwotę 22 755 zł z terminem płatności do 21 stycznia 2011 r.

Pozwany odmówił realizacji faktur wskazując, iż nie zawierał z powodową Spółką żadnych umów dotyczących druku materiałów reklamowych.

W styczniu 2011 r. zostały wystawione przez (...) sp. z o.o. faktury obejmujące należności za transport, druk i montaż siatek wielkoformatowych oraz ekspozycję reklamy przy Rondzie (...) (k. 172 i 174 akt). Zamówienie usług wskazanych w tych fakturach zostało zatwierdzone przez osoby uprawnione do zaciągania zobowiązań w imieniu pozwanego.

Powyższe ustalenia zostały dokonane w oparciu o wskazane dokumenty złożone do akt sprawy, a także zeznania świadków B. L. – zatrudnionej u pozwanego jako specjalista (...), która potwierdziła realizację faktur wystawianych przez spółkę z o.o. i wskazała, że nie słyszała o istnieniu dwóch spółek o podobnej nazwie, świadka M. B., który także potwierdził fakt zawierania umów ze spółką z o.o. i stwierdził, że nigdy spółka komandytowa nie pojawiła się jako partner Teatru oraz świadka B. I. zatrudnionej w Teatrze (...) jako (...), która potwierdziła konieczność uzyskania akceptacji Dyrektora Teatru lub jego zastępcy na złożenie zamówienia w imieniu pozwanego i wskazała, że nie wiedziała o istnieniu spółki komandytowej do momentu, w którym wpłynęły faktury wystawione przez tę spółkę.

Z kolei z zeznań świadka K. K. (1) wynika, iż nie była ona upoważniona do podpisywania umów, ale od 2007 r. prowadzone przez świadka kampanie reklamowe były akceptowane przez dyrektora. Z zeznań tego świadka wynika też, że nie odróżniała ona umów zawieranych ze spółką (...) sp. z o.o. oraz umów zawieranych ze spółką powodową.

Z niewiarygodne Sąd Apelacyjny uznał zeznania świadka A. P., księgowej powódki. Zeznania tego świadka wskazują na zupełny brak orientacji co do relacji między spółką komandytową a spółką z o.o., świadek wskazuje, że spółka komandytowa powstała w 2011 r. – podczas gdy wpis do rejestru spółki miał miejsce w roku 2010 – i że przejęła ona

wierzytelności spółki z o.o. Świadek nie potwierdziła faktu zawarcia umowy między stronami, a kwestia spotkania w 2011 r. dotyczącego przejęcia wierzytelności spółki z o.o. przez spółkę komandytową nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej, gdyż powódka nie powołuje się na fakt przelewu wierzytelności, ale na zawarcie przez strony umowy o wykonanie usług za określonym wynagrodzeniem.

Za niewiarygodne Sąd Apelacyjny uznał zeznania prezesa (...) sp. z o.o. będącej komplementariuszem powodowej Spółki, Ł. F. w zakresie, jakim wskazuje on na zawarcie umowy z pozwanym oraz fakt zapłacenia przez pozwanego należności z faktur wystawianych przez powodową Spółkę, gdyż te twierdzenia, zaprzeczone przez stronę pozwaną, nie znajdują potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym.

W świetle powyższych ustaleń faktycznych Sąd Apelacyjny uznał, iż zgromadzone dowody potwierdzają fakt zawarcia przez powódkę umów z K. K. (1) tylko w zakresie objętym fakturami nr (...) (k. 39) – pismo z k. 33 akt oraz nr (...) (k. 41) – pismo z k.34 akt, brak zaś dowodów potwierdzających zawarcie umów dotyczących usług wskazanych w pozostałych fakturach.

Umowy, których zawarcie potwierdzają pisma podpisane przez K. K. (1), zostały zawarte przez osobę nie mającą umocowania do działania w imieniu i na rzecz pozwanego.

Trafnie skarżący zarzuca naruszenie art. 103 k.c., gdyż umowy zawarte przez osobę nie będącą pełnomocnikiem są w stosunku do osoby w imieniu i na rzecz której rzekomy pełnomocnik działa dotknięte bezskutecznością względną, a ich ważność zależy od potwierdzenia umowy przez osobę nienależycie reprezentowaną, a więc złożenia oświadczenia woli zgodnie z art. 60 k.c.

Niewątpliwie to na powodowej Spółce spoczywa ciężar wykazania, że doszło do potwierdzenia umowy, przy czym z uwagi na brak zastrzeżenia formy pisemnej pod rygorem nieważności – umowy nie były zawierane w trybie ustawy prawo zamówień publicznych, a więc art. 139 ustawy z 30 stycznia 2004 r. nie ma w tej sprawie zastosowania – oświadczenie woli obejmujące potwierdzenie czynności rzekomego pełnomocnika może być złożone w formie dowolnej, jednak uzewnętrzniającej w sposób czytelny wolę osoby od której oświadczenie to pochodzi.

W imieniu pozwanego do złożenia takiego oświadczenia niewątpliwie uprawniony był Dyrektor Teatru, który jednak jednoznacznie zaprzeczył, aby o zawarciu umowy z powodową Spółką wiedział i aby zawarcie takiej umowy akceptował.

Tym samym umowy zawarte w imieniu i na rzecz pozwanego Teatru przez osobę nie umocowaną do zawierania umów i zaciągania zobowiązań są umowami nieważnymi, a zatem powódka nie może skutecznie żądać wynagrodzenia na podstawie tych umów.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zastosowania w niniejszym stanie faktycznym przepisów art. 97 k.c., nie można bowiem uznać, aby K. K. (1) była osobą czynną w lokalu przedsiębiorstwa przeznaczonym do obsługi publiczności, a umowy zawierane w ramach organizacji kampanii reklamowych przedstawień teatralnych nie należą do umów zwykle zawieranych w ramach działalności pozwanego jako przedsiębiorcy.

Bezpodstawne jest także stwierdzenie, jakoby strony pozostawały w stałych stosunkach pozwalający na przyjęcie uzgodnionego sposobu zawierania umów – powódka nie wykazała faktu zawarcia z pozwanym jakichkolwiek innych umów niż wskazane wyżej, zaś sam fakt zawierania umów obejmujących podobne usługi z innym podmiotem, nawet powiązany z powódką, ale funkcjonującym jako odrębny podmiot prawny, nie daje podstaw do uznania, iż to strony pozostawały w stałych kontaktach, prowadzących do wytworzenia się zwyczajowego, stałego trybu zawierania umów.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania za obie instancje orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.